

О. М. Разнатовська

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ФТИЗИАТРІЇ
І ПУЛЬМОНОЛОГІЇ ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ НА ДОДИПЛОМНОМУ РІВНІ**

O. M. Raznatovska

Zaporizhzhia State Medical University, Zaporizhzhia

**ORGANIZATION OF EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL
SUPPORT OF THE EDUCATIONAL PROCESS AT THE DEPARTMENT OF
PHTHYSIOLOGY AND PULMONOLOGY OF THE ZAPORIZHZHIA STATE
MEDICAL UNIVERSITY AT THE UNDERGRADUATE LEVEL**

Мета роботи – показати організацію навчально-методичного забезпечення освітнього процесу на кафедрі фтизіатрії і пульмонології Запорізького державного медичного університету на додипломному рівні.

Основна частина. Організація навчального забезпечення освітнього процесу на кафедрі фтизіатрії і пульмонології відбувається згідно з Положенням про організацію навчального процесу у Запорізькому державному медичному університеті, інструкціями щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу та методичним посібником “Кредитно-модульна система організації навчального процесу у Запорізькому державному медичному університеті”. Активно впроваджуються інноваційні методи навчання (он-лайн курси та ін.). Інноваційні освітні технології мають забезпечувати студентам компетентності, творчу діяльність та формувати здатність приймати самостійні рішення. Тому невід’ємною частиною викладання навчальної дисципліни є формування у студентів клінічного мислення, яке є складовою професійних практичних навичок. Важливу роль в удосконаленні клінічного мислення та формуванні практичних навичок відіграє самостійна робота студентів. Важливим напрямом організації навчального забезпечення освітнього процесу на кафедрі є інтеграція міждисциплінарних зв’язків, що сприяє розвитку клінічного мислення та мотивації для вивчення навчальної дисципліни.

Висновки. Впровадження інноваційних методів навчання при засвоєнні навчальної дисципліни “Фтизіатрія” є одним із важливих напрямків удосконалення підготовки студентів у сучасному вищому медичному закладі. В основі інноваційних методів навчання студентів лежать методи, які допомагають формувати творчий, інноваційний підхід до розуміння професійної діяльності, розвивати самостійність мислення.

Ключові слова: навчально-методичне забезпечення; освітній процес.

The aim of the study is to show the organization of educational process training and methodological support at the phthisiology and pulmonology department of Zaporizhzhia state medical university at the undergraduate level.

The main body. Teaching of discipline “Phthisiology” in higher medical institutions nowadays greatly depends on the implementation of standardized health medical protocols and guidelines from the diagnosis and treatment of tuberculosis, evidence-based medicine, and algorithms of the disease prevention. The teachers’ aim should be training of young professionals with a high level of theoretical knowledge, a wide range of clinical thinking and high quality of acquired practical skills that are essential for the future professional activity. Materials and methods: training and methodological support of mastering process of “Phthisiology” discipline at the phthisiology and pulmonology department at the undergraduate level. Organization of training ensuring of the educational process at the phthisiology and pulmonology department occurs according to the “Regulations on the organization of the educational process at Zaporizhzhia State Medical University”, instructions for students’ educational activity evaluation in the implementation of the European credit-transfer system of training process organization and methodical manual “ECTS system organization of educational process at Zaporizhzhia State Medical University”. Innovative teaching methods (online courses, etc.) are actively introduced. Innovative educational technologies should provide students with competence, creative activity and create their ability to make independent decisions. Therefore, an essential part of educational subjects teaching is the formation of the students’ clinical thinking, which is a component of professional skills. An important role in clinical thinking improving and practical skills formation plays an individual work of students. An important direction of the educational process organization at the department is the integration of interdisciplinary connections that promotes clinical thinking and motivation for discipline learning.

Conclusions. Implementation of innovative teaching methods at “Phthisiology” discipline mastering is one of the important directions of improvement of students training in the modern higher medical institution. The basis of innovative students teaching methods is methods that help to generate creative, innovative approach to understanding professional activity, to develop independence of thought.

Key words: educational and methodological support; educational process.

Вступ. Впровадження основних положень Болонської декларації має на меті покращення якості медичної освіти шляхом надання студентам високого рівня самостійності при підготовці до практичних занять, росту їх мотивації до навчання, створення високотехнологічного сучасного навчально-методичного забезпечення педагогічного процесу [1–3]. На сьогодні викладання навчальної дисципліни “Фтизіатрія” у вищих медичних закладах значною мірою залежить від впровадження в охорону здоров’я уніфікованих медичних протоколів і настанов з діагностики та лікування туберкульозу, позицій доказової медицини, алгоритмів профілактики цієї недуги. Метою викладачів має бути підготовка молодих спеціалістів з високим рівнем теоретичної підготовки, широким спектром клінічного мислення та високою якістю набутих практичних навичок, що є важливими складовими майбутньої професійної діяльності [4, 5].

Мета роботи – показати організацію навчально-методичного забезпечення освітнього процесу на кафедрі фтизіатрії і пульмонології Запорізького державного медичного університету на додипломному рівні.

Основна частина. На кафедрі фтизіатрії і пульмонології Запорізького державного медичного університету (ЗДМУ) навчальна дисципліна “Фтизіатрія” на додипломному рівні викладається для студентів:

– IV та VI курсів I медичного, II медичного та II міжнародного (англомовна форма навчання) факультетів за спеціальностями “Лікувальна справа” та “Педіатрія”;

– IV курсу III медичного факультету за спеціальністю “Стоматологія”;

– студентів III курсу II медичного факультету за спеціальністю “Лабораторна діагностика”.

Організація навчального забезпечення освітнього процесу на кафедрі фтизіатрії і пульмонології відбувається згідно з Положенням про організацію навчального процесу у Запорізькому державному медичному університеті» (затверджено на засіданні Вченої ради ЗДМУ 17.02.2015 р., протокол № 7), інструкціями щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (затверджено Міністерством охорони здоров’я України 15.04.2014 р.) та методичним посібником “Кредитно-модульна система організації навчального процесу у Запорізькому державному медичному університеті” (за-

тверджено на Центральній методичній раді ЗДМУ 15.05.2014 р., протокол № 5).

Інноваційні освітні технології мають забезпечувати студентам компетентності, творчу діяльність та формувати здатність приймати самостійні рішення [6]. Тому невід’ємною частиною викладання навчальної дисципліни є формування у студентів клінічного мислення, яке є складовою професійних практичних навичок. Ці два компоненти навчального процесу є запорукою виховання висококваліфікованого спеціаліста. Для досягнення цієї мети на кафедрі використовуються ситуаційні задачі, результатом яких є постановка студентами правильного діагнозу, вміння провести цілеспрямовану диференційну діагностику, складання алгоритмів і схем лікування, вміння діагностувати невідкладні стани. При цьому у студентів відпрацьовуються практичні навички з надання допомоги при невідкладних станах, що найчастіше зустрічаються у фтизіатричній лікарській практиці (легеневі кровотечі, спонтанний пневмоторакс та ін.).

Важливу роль в удосконаленні клінічного мислення та формуванні практичних навичок відіграє самостійна робота студентів [7]. На кафедрі фтизіатрії і пульмонології видами самостійної роботи є підготовка до практичних занять (теоретична підготовка та оволодіння практичними навичками), опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять, та індивідуальна самостійна робота. Завданнями індивідуальної самостійної роботи є складання схем та діагностичних алгоритмів, написання історії хвороби, клінічний розбір історій хвороб пацієнтів, реферативні повідомлення у вигляді мультимедійної презентації з урахуванням сучасних світових досягнень медичної науки.

При проведенні клінічного розбору історії хвороби студенти доповідають про методи діагностики туберкульозу (як основні, так і додаткові) та їх призначення, детально розглядають диференційну діагностику клінічної форми туберкульозу у даного пацієнта з іншими подібними захворюваннями на основі клініко-лабораторних та рентгенологічних даних, складають алгоритми діагностики та схеми лікування відповідно до діючих уніфікованих медичних протоколів і настанов з діагностики та лікування туберкульозу. Паралельно проводиться визначення категорії вогнища туберкульозної інфекції зі складанням плану протиепідемічних заходів.

Усі види самостійної роботи стимулюють активність студентів, пошукову діяльність, що сприяє

розвитку їх самостійного творчого та клінічного мислення, прищеплює навички презентації та виступів, а практичне заняття стає більш цікавим.

Важливим напрямом організації навчального забезпечення освітнього процесу на кафедрі є інтеграція міждисциплінарних зв'язків, що сприяє розвитку клінічного мислення та мотивації для вивчення навчальної дисципліни. На кафедрі розроблена та впроваджена Робоча наскрізна програма “Фтизіатрія” для студентів I–VI курсів ЗДМУ. Метою цієї програми є об'єднати зусилля теоретичних та клінічних кафедр, які спрямовані на підготовку лікаря, та організувати викладання так, щоб студенти отримали обсяг знань із туберкульозу, необхідний лікарю будь-якої спеціальності. На теоретичних кафедрах медико-біологічного профілю закладається фундамент наукових знань про будову і функції бронхолегеневої системи та інших органів, які уражує туберкульоз, етіологію, патогенез та основні принципи фармакотерапії туберкульозу. Основні питання діагностики, профілактики та лікування туберкульозу легень і частково позалегеновї форми специфічного процесу викладаються на кафедрі фтизіатрії і пульмонології, а основна частина позалегенових форм туберкульозу викладається на інших клінічних кафедрах.

На кафедрі створено та впроваджено в навчальний процес форму дистанційного навчання он-лайн курс за вибором для студентів V курсу “Актуальні питання пульмонології”.

Список літератури

1. Ніколаєнко С. А. Якість української освіти – запорука інноваційного розвитку держави / С. А. Ніколаєнко // Нова педагогічна думка : наук.-метод. журн. – 2012. – № 1. – С. 4.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К., 2012.
3. Модернізація організації навчального процесу в університеті: сучасні принципи викладання на європейських засадах / Н. К. Гребень, Л. І. Остапюк, М. Р. Мруга, О. В. Стеченко // Реалізація Закону України “Про вищу освіту” у вищій медичній та фармацевтичній освіті України : тези доп. Всеукр. навч.-наук. конф. – Тернопіль : ТДМУ, 2015. – С. 87–88.
4. Семидоцкая Ж. Д. Клиническое мышление и XXI

Паралельно з вищевикладеним, для забезпечення організації навчально-методичного освітнього процесу на кафедрі фтизіатрії і пульмонології на додипломному рівні професорсько-викладацький склад активно працює над створенням та постійним поновленням навчально-методичної літератури (підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, методичні рекомендації і вказівки до практичних занять та самостійної роботи, як для студентів, так і для викладачів та ін.).

Вся навчально-методична інформація та література викладається і постійно оновлюється на сторінці кафедри Web-сайту університету індивідуально для кожного курсу та факультету, де викладається навчальна дисципліна “Фтизіатрія”, згідно з їх Робочими програмами.

Висновки. Отримання високоякісної освіти у вищих медичних закладах пов'язано з удосконаленням навчально-методичного забезпечення освітнього процесу шляхом впровадження інноваційних освітніх технологій викладання навчальних дисциплін, у тому числі й “Фтизіатрії”, з урахуванням сучасних досягнень медичної науки.

Перспективними є подальша робота над удосконаленням навчально-методичного забезпечення освітнього процесу на кафедрі фтизіатрії і пульмонології на додипломному рівні й розробка та впровадження в освітній процес он-лайн курсів для самостійної роботи вивчення навчальної дисципліни “Фтизіатрія” на додипломному рівні.

век / Ж. Д. Семидоцкая, И. А. Чернякова, И. С. Кармазина // Східноєвропейський журнал внутрішньої та сімейної медицини. – 2016. – № 1. – С. 100–103.

5. Суліма Є. Невідкладні завдання системи вищої освіти на новому етапі Болонського процесу / Є. Суліма // Вища школа. – 2010. – № 1. – С. 5–13.

6. Горшунова Н. К. Інноваційні технології в підготовці лікаря в системі безперервної професійної освіти / Н. К. Горшунова // Фундаментальні дослідження. – 2009. – № 2. – С. 87–88.

7. Мерецький В. М. Роль самостійної роботи студентів в організації навчального процесу / В. М. Мерецький // Медична освіта. – 2015. – № 3. – С. 113–115.

References

1. Nikolaienko, S.A. (2012). Yakist ukrainskoi osvity – zaporuka innovatsiinoho rozvytku derzhavy [The quality of Ukrainian education – the key to innovative development of the country]. *Nova pedahohichna dumka : nauk.-*

metod. zhurn – The new pedagogical ideas: scientific and methodological journal, 2, 4 [in Ukrainian].

2. *Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity* [Standards

and guidelines for quality assurance in the European Higher Education]. Kyiv [in Ukrainian].

3. Hreben, N.K., Ostapiuk, L.I., Mruha, M.R., & Stechenko, O.V. (2015). Modernizatsiia orhanizatsii navchalnoho protsesu v universyteti: suchasni pryntsypy vykladannia na yevropeiskykh zasadakh [Modernization of the educational process at the university: the modern principles of teaching on European principles]. *Realizatsiia Zakonu Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" u vyshchii medychnii ta farmatsevychnii osviti Ukrainy : tezy dop. Vseukr. navch.-nauk. konf. – Implementation of The Education Act of Ukraine in higher medical and pharmaceutical education in Ukraine: Ukrainian abstracts training and conference.* (pp. 87-88). Ternopil : TDMU [in Ukrainian].

4. Semidotskaya, Zh.D., Chernyakova, I.A., & Karmazina, I.S. (2016). Klinicheskoye myshleniye i XIX vek [Clinical thinking and the twenty-first century]. *Skhidnoievropeyskyi zhurnal vnutrishnoi ta simeinoi*

medytsyny – East-European Journal of the Internal and Family Medicine, 1, 100–103 [in Ukrainian].

5. Sulima, Ye. (2010). Nevidkladni zavdannia systemy vyshchoi osvity na novomu etapi Bolonskoho protsesu [Urgent tasks of higher education at the new stage of Bologna process]. *Vyshcha shkola – Higher school*, 1, 5–13 [in Ukrainian].

6. Horshunova, N.K. (2009). Innovatsiini tekhnolohii v pidhotovtsi likaria v systemi bezperervnoi profesiinoi osvity [Innovative technologies in medical training in the system of continuous professional education]. *Fundamentalni doslidzhennya – Fundamental researches*, 2, 87–88 [in Ukrainian].

7. Meretskyi, V.M. (2015). Rol samostiinoi roboty studentiv v orhanizatsii navchalnoho protsesu [The role of independent work of students in the educational process]. *Medychna osvita – Medical education*, 3, 113–115 [in Ukrainian].

Отримано 04.04.17

Електронна адреса для листування: raznatovskaya.zp@mail.ru